

N:r 11.

Af herr E. Räf, om skrifvelse till Kungl. Maj:t med begäran om förslag till lag, i syfte att arbetsgifvare och arbetareorganisationer må förklaras vara juridiska personer m. m.

Under diskussionen om det förlidet år af Kungl. Maj:t för Riksdagen framlagda »Förslag till lag angående medling i arbetstvister», tillät jag mig, enligt hvad af Andra Kammarens protokoll framgår, med erkännande af förslaget alltigenom goda syfte, uttala min farhåga för den svaghet jag tyckte mig finna däri jämte min fruktan för att under sådana förhållanden bilda den ämbetsmannakår, som sagda förslags realiserande förutsatte. Därjämte tillät jag mig framhålla, att, om också detta förslag ej kunde antagas i sin dåvarande form, en lag med rättsbindande verkan dock icke vore vare sig otänkbar eller förkastlig, utan tvärtom af behovet påkallad.

I anslutning till detta mitt yttrande och under återopande af den historiska och statistiska utredningen i ämnet, flera länsstyrelser uttalanden samt den diskussion i Riksdagens Första Kammare, som nämnda Kungl. Maj:ts förslag föranledde, vågar jag fördensskull motionera i denna mycket aktuella fråga.

Hvad jag i första rummet åsyftar med denna min motion, är att få det sätt, hvarpå alla allvarligare förhandlingar mellan arbetare och arbetsgifvare skola föras, lagligen bestämdt. Som bekant inträffar det nämligen ofta, att en högst obetydlig sak, på grund af bristande föreskrift angående sättet för dess meddelande till motparten, vållar missnöje, som, en gång väckt, ej sällan öfvergår till bitterhet och oförsonlighet. Att dylika

ringa orsaker kunna medföra vidtgående verkningar i det praktiska lifvet, visar den senaste stora lockouten här i landet. En arbetsgivare vid Hvilan kunde nämligen ej komma öfverens med, jag tror, fem arbetare, och därför skulle, utan någon föregående opartisk undersökning, jämväl arbetare i — Jönköping straffas. Alltnog, med den fullständiga frånvaron af alla rättsnormer i dylika fall, göra sig kontrahenterna, ofta rent ofrivilligt, lätt skyldiga till förbiseende, misstag och öfvergrepp med däraf följande oenighet och slutligen öppen brytning. Och allt, framställt i rätt tid och ordning, hade, »innan gnistan tändt skogen», kanske varit lätt att reglera.

Jag är medveten om att min motion stöter emot den svårigheten, att ej alla våra arbetare och arbetsgivare äro organiserade. Men alldenstund någon respekterad strid emellan de fria, det vill i denna motion säga de icke organiserade arbetarne och arbetsgifvarne icke med fullt fog kan sägas äga rum, då vidare en effektiv civillag, lämpad på dessa fria arbetare i detta afseende är otänkbar, och en kriminallag motbjudande, samt slutligen väl ingen vågar hysa någon förhoppning om att någonsin alla våra arbetare skola ingå i organisation, så anser jag, att svårigheten i fråga icke får vara afgörande. De fria arbetarne lämnar denna motion sålunda helt och hållet ur räkningen. Den afser alltså endast de organiserade arbetarnes förhållande till de organiserade arbetsgifvarne och äfven till andra arbetsgivare eller, med andra ord, arbetareorganisationernas ställning till arbetsgivareorganisationerna och till de fria arbetsgifvarne.

För att emellertid ändamålet med en lagstiftning på detta område skall kunna vinnas, synes det mig vara ett oeftergifligt villkor, att alla arbetare- och arbetsgivareorganisationer blifva lagligen erkända som juridiska personer. Först sedan dessa äro erkända och lagligen bestämda äger man en fast grundval för de legislativa bestämmelserna om förhandling emellan kontrahenterna.

Min motion går således ut på att få till stånd en efter dessa arbetare- och arbetsgivareorganisationer lämpad föreningslag, som äfven bestämmer, huru alla förhandlingar skola föras och tvister afgöras mellan arbetare- och arbetsgivareorganisationer och fria arbetsgivare. Naturligtvis kan denna lag delas i tvenne, hvaraf den ena utgör själfva föreningslagen och den andra förhandlingslagen, d. v. s. den ena säger, huru föreningarna i fråga skola vara beskaffade m. m., och den andra, huru förhandlingarna emellan arbetare- och arbetsgivareorganisationerna eller de fria arbetsgifvarne skola föras. Men då ifrågavarande bestämmelser stå i

nära samband med hvarandra, torde det vara lämpligast att sammanföra dem i en lag. Af samma skäl har jag också tagit mig friheten behandla båda delarna i samma motion.

Utan att vilja inlåta mig på försöket att affatta förslag till lagen eller lagarna, anser jag mig likväl böra gifva en antydning om huru jag tänkt mig saken.

Beträffande då först den del af lagen, som bestämmer organisationernas ställning som juridiska personer, eller, om man så vill, föreningslagen, så kan i den naturligtvis i alla lämpliga delar tillämpas bestämmelserna i t. ex. »Lagen om föreningar för ekonomisk verksamhet», »Lag om sjukkassor» m. fl. närbesläktade förordningar, och beder jag i öfrigt som min åsikt få uttrycka, att lagen bör noggrannt bestämma *dels* de föreningsars eller organisationers syften eller ändamål den afser; *dels* rättigheten och den närmare bestämda skyldigheten för hvarje sådan förening, att i vederbörlig tid och ordning låta inregistrera sig; *dels* att styrelsen för en sådan icke inregistrerad förening är personligen ansvarig för föreningens och dess medlemmars handlingar i föreningens syfte; *dels* att om två eller flera anmälda eller registrerade sådana föreningar på ett eller annat sätt träda i förbindelse med hvarandra för att genom penninglån, borgensförbindelser eller annat pekuniärt understöd förstärka hvarandra, så skall äfven sådant vid lämpligt ansvar för styrelsen genast anmälas och inregistreras, hvarefter dessa föreningar anses solidariskt ansvariga för alla sina och sina medlemmars handlingar för sådana syften ifrågavarande lag är afsedd, hvilken solidaritet ej får upphöra under med motpart pågående tvist eller i annan ordning, än lagen föreskrifver; *dels* att inregistreringsmyndighet må vara berättigad föreskrifva dylika föreningar eller sammanslagning af föreningar den minimiafgift för år per medlem, som kan anses nödvändig i förhållande till ansvaret; och *dels* att hvarje föreningsmedlem skall erhålla af föreningens styrelse undertecknad bevis om sitt medlemskap i sådan förening jämte annat, som vid utarbetandet af hela lagförslaget kan anses nödvändigt.

I fråga om lagens andra del vågar jag föreslå, att bestämmelser meddelas därom, att så snart arbetare eller arbetsgifvare ingått som medlem uti i denna lag åsyftad förening, skall det åligga honom att till arbetsgifvaren, respektive arbetaren, aflämna medlemskort i föreningen; att vid samma tillfälle också bestämd ömsesidig uppsägningstid skriftligen fastställas mellan arbetaren och arbetsgifvaren; att samtliga arbetare hos viss arbetsgifvare, de må nu utgöra egen förening eller vara medlemmar af

förening till och med å annan ort, skola bland sig utse ombud, med hvilket arbetsgifvaren har att underhandla; att detta ombud åläggas delgifva arbetsgifvaren arbetareföreningens stadgar, senaste revisionsberättelsen samt, om föreningen är solidarisk med andra föreningar, äfven deras stadgar och revisionsberättelse; att sist nämnda skyldighet jämväl skall åligga arbetsgifvare, som tillhör arbetsgifvareförening; att underlåtenhet att iakttaga bestämmelserna om uppsägningstiden skall medföra rättighet för den förfördelade att erhålla skadestånd af motparten i förhållande till den skada han lidit; och skall uppgörelse om sådant skadestånd alltid ske skriftligen mellan arbetsgifvaren och arbetareföreningens hos arbetsgifvaren anställde ombud.

Kunna desse ej förenas, skall tvisten, inom i lagen bestämd tid, hänskjutas till arbetareföreningens styrelse, som har att söka komma öfverens med arbetsgifvaren eller, där båda parterna äro organiserade, till de respektive föreningarnas styrelser och, i fall enighet ej heller där kan ernås, till skiljemän enligt lagen den 28 oktober 1887. För att förebygga missförstånd och däraf föranlett missnöje, böra jämväl alla öfriga tvister behandlas sålunda, att, om ena parten har någon önskan att framställa till den andra, skall sådant ske skriftligen med bestämdt angifvande, hvarom frågan gäller; och skall det åligga motparten att inom i lagen bestämd tid efter delfäendet afgifva bestämd förklaring. Kan enighet sålunda ej träffas, skall ärendet behandlas på samma sätt som här ofvan är angifvet i fråga om skadestånd för brott mot bestämmelserna om uppsägningstid. Under skriftväxlingstiden och intill dess tvisten blifvit af skiljemän afgjord, må ingånget arbetsaftal ej brytas vid bestämd ansvarspåföljd.

Den eventuella anmärkningen, att mitt förslag skulle medföra allt för invecklade förhandlingar mellan arbetare och arbetsgifvare torde ej behöfva bemötas. Äger mitt förslag förutsättningar uti sig att bringa reda i förhandlingarna och ernåendet af största möjliga rättvisa, så bör det erkännas, att de häremot svarande besvären, enligt mitt förslag, äro ganska obetydliga. Äger förslaget dessutom förutsättningar att i högre grad hindra strejker och lockouter, så måste man erkänna, att man vunnit mycket med litet besvär. Skulle det dessutom innebära en stäffjan af ömsesidig godtycklighet och en sporre för de olika organisationerna att gifva sina medlemmar den bästa möjliga utbildning, så utgör det en nationell vinst. Och skulle slutligen genom förslagets realiserande arbetsgifvarnes och arbetarnes intressen bättre än nu befrämjas, vore därigenom ett efterlängtdt önskemål uppnådt.

Den anmärkningen, att mitt förslag ej sysselsätter sig något med den från visst håll framskjutna frågan om minimilöner och kollektivafstal kan ej äga någon vidare styrka, då dessa villkor ingalunda ens äro allmänt kända, ännu mindre erkända och utan all gensägelse sakna förutsättningar i våra öfriga förhållanden på området i fråga. Mitt förslag söker längst möjligt bevara den individuella friheten och utvecklingsmöjligheten, hvilkas bevarande själfva organisationen skall tjäna, alldeles som staten eller det större samhället praktiskt sedt har till ändamål att skydda den enskildes frihet och utveckling inom lagliga gränser. För öfrigt innebär mitt förslag egentligen ej något annat än att lagligen fastställa hvad som för närvarande allmänt och af båda parterna praktiseras och erkännes som riktigt, nämligen att de här ifrågavarande parterna göra sitt bästa för att tillfredsställa hvarandras önsknningar, men, där ej detta låter sig göra, hänskjuta sina angelägenheter till en skiljedomstol; hvarjämte mitt förslag, genom att göra föreningarna till juridiskt ansvariga personer, sträfvar efter att gifva möjlighet till verkställighet för sålunda afsagd dom. Skulle minimiafföring och kollektivafstal mot förmodan komma att i allmänhet tillämpas hos oss, äger för resten mitt förslag förutsättningar att kunna tillämpas för äfven denna eventualitet. Men, som sagdt är, den tiden torde dels vara tämligen aflägsen, och dessutom kunna en hel del af våra arbeten omöjligen någonsin ställas under sådana aftal.

Vid den anmärkningen, att de tvistande parterna enligt denna lag äro uteslutande hänvisade till skiljemän och icke, som i andra frågor, äga att välja mellan laga domstol och skiljemän och ej heller kunna besvära sig öfver skiljenämndens dom, bör man ej förbise, att tvister mellan parter i många andra angelägenheter uteslutande afgöras genom skiljenämnd; att det står ömse parter fritt öfverenskomma om så stort antal skiljemän som helst, hvadan behandlingen från såväl juridisk som rent fackmässig synpunkt bör kunna anses blifva fullt ut så förtroendeingifvande som någon rimligtvis kan begära till och med vid någon laglig rättegång; att de flesta leveranskontrakt, äfven sådana på flera hundra tusen kronors leveranser på in- och utlandet, numera bestämma, att eventuella tvister skola lösas genom skiljemän; att äfven svenska staten begagnar sig mycket allmänt af sådana bestämmelser och att öfverexekutor äger ganska stor makt att hindra verkställighet af en »mörk» skiljedom eller en dom, »däri skiljemännen öfverskridit sitt uppdrag», hvadan ingen anledning finnes att från denna synpunkt motsätta sig förslaget.

Att mitt förslag afser att mera gynna ena eller andra parten, torde

ingen kunna påvisa, och i hvarje fall har min afsikt varit och är, att båda parterna skola behandlas lika.

Till sist beder jag få uttala den uppfattningen, att en lag i den af mig antydda riktningen sannolikt skulle komma att införa en i viss mån annan taktik emellan arbetare och arbetsgifvare; att formliga kontrakt dem emellan, långt mera än hvad nu är händelsen, sannolikt komme till stånd, då man ju sedan hade större säkerhet för deras fullgörande; att båda parterna med denna lag för ögonen rent af vore nödsakade att söka uppfostra de sina till laglydnad; att plötsliga arbetsnedläggelser, strejker och lockouter sedermera i allmänhet taget blefve otänkbara annat än i förening med lagbrott; att uppstående önskningar nog i allmänhet alldeles som nu komma mellan arbetsgifvare och arbetare att regleras utan skriftliga förhandlingar, men känslan af tillvaron af tydliga bestämmelser angående förhandlingen parterna emellan skall i alla händelser utgöra ett kraftigt medel att förhindra sådana utbrott af missnöje mellan arbetare och arbetsgifvare som hittills varit fallet.

På grund af hvad jag sålunda anfört vågar jag föreslå,

att Riksdagen måtte anhålla, det Kungl. Maj:t, i hufvudsaklig öfverensstämmelse med af mig här ofvan angifna grunder, täckes utarbete och för Riksdagen framlägga förslag till lag som bestämmer:

a) arbetsgifvare- och arbetareorganisationerna som juridiska personer, och

b) huru förhandlingar skola föras samt tvister afgöras mellan å ena sidan sådana arbetareorganisationer och å andra sidan arbetsgifvare, tillhörande eller icke tillhörande arbetsgifvareorganisationer.

Stockholm den 21 januari 1904.

E. Räf.
